

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчально роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 01 » КРАІНА 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українські студії: Історія української культури»

для студентів

спеціальності: **227** Фізична терапія, ерготерапія

освітнього рівня: **першого (бакалаврського)**

освітньої програми: **227.00.02** Фізична терапія, ерготерапія

Київ-2021

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02135554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>1483/21</u>	
<u>Жильцов</u> (підпис)	(прізвище, ім'я)
« »	20 <u>21</u> р.

Розробники:

Бонь Олександр Іванович, доцент кафедри історії України Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Бонь Олександр Іванович, доцент кафедри історії України Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри історії України Історико-філософського факультету

Протокол від 8 травня 2019 року № 10

Завідувач кафедри історії України

(О. О. Салата)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 227.00.02 Фізична терапія, ерготерапія _____ 20__ р.

Гарант освітньої програми _____ (ініціали, прізвище)

Робочу програму перевірено _____ 20__ р.

Заступник декана _____ (Завадський В.М.)

Пролонговано:

на 2020/2021 н. р. _____ (Салата О.О.), «27» 09. 2020 р., протокол № 1

на 2021 /2022 н. р. _____ (Салата О.О.), «30» 08. 2021р., протокол № 1

на 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __

© Бонь О.І., 2019 р.

©Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019 р.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

1. Опис навчальної дисципліни

РНПД «Українські студії: історія української культури»

<i>Найменування показників</i>	<i>Характеристика дисципліни за формами навчання</i>	
	<i>денна</i>	<i>заочна</i>
<i>«Українські студії»</i>		
<i>Вид дисципліни</i>	<i>обов'язкова</i>	
<i>Мова викладання, навчання та оцінювання</i>	<i>українська</i>	
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	<i>4 / 120</i>	
<i>Курс</i>	<i>1</i>	
<i>Семестр</i>	<i>2</i>	
<i>Кількість змістових модулів з розподілом:</i>	<i>4</i>	
<i>Обсяг кредитів</i>	<i>4</i>	
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	<i>120</i>	
<i>Аудиторні</i>	<i>42</i>	
<i>Модульний контроль</i>	<i>6</i>	
<i>Семестровий контроль</i>	<i>30</i>	
<i>Самостійна робота</i>	<i>42</i>	
<i>Форма семестрового контролю</i>	<i>екзамен</i>	

Загальні компетентності навчальної дисципліни

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 09. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки, технологій, використовувати різні види та форми рухомої активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Українські студії: історія української культури» спрямована на набуття студентами загальних гуманітарних компетентностей:

- вправності мислення (здатності до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, до виявлення в інформаційних даних і концептах хиб і вразливих місць, суперечностей і неповноти аргументації, готовності до пізнання нового, до неперервного навчання з опануванням нових знань та стратегій/способів мислення);
- розвиненості рефлексії (критичності та самокритичності мислення, схильності до верифікації отриманих результатів, турботи про якісне виконання професійних завдань);
- інтелектуальної комунікації (толерантності до інакшої думки, навички публічного мовлення, здатності ясно і виразно висловлюватися у процесі комунікації, навичок роботи у групі, відкритості, здатності сприймати і враховувати зауваги, оптимізувати власну позицію у процесі обговорення, налаштованості на діалог);
- мовно-текстологічної здатності (аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту – спроможність виокремити і відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність і валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї, здатності порівнювати зміст різних текстів, шукати та узагальнювати інформацію з досліджуваної проблеми, навичок написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури, дотримання стандартів академічного оформлення тексту);
- особистісної ціннісно-вольової налаштованості (інтелектуального сумління, академічної доброчесності, розуміння необхідності відповідального ставлення до роботи, чіткого і своєчасного виконання обов'язків, здатності працювати у колективі та самостійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам, життєво та фахово реалізовувати себе на основі ціннісно-світоглядних надбань людства, що нерозривно поєднано з навичками критичного мислення, опануванням і обстоюванням громадянських чеснот і прав, соціальною відповідальністю, а також патріотичним піклуванням про продуктивний розвиток держави і суспільства, розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально та ефективно діяти у різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню нагальних проблем).

3. Результати навчання за дисципліною

- знати головні факти, події та процеси в історико-культурній спадщині українського народу, основні підходи до вивчення історії культури;
- вміти виявляти взаємозв'язки між соціокультурними процесами у минулому та сучасністю;
- вміти організовувати практичне вирішення проблем історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України;
- вміти визначати взаємозалежності глобалізаційних процесів і міжнаціональних та міжетнічних відносин у культурному контексті;
- вміти дискутувати щодо минувшини та перспектив розвитку української культури;
- вміти доводити історичну своєрідність, культурне та етнонаціональне розмаїття України;
- дотримуватися концепції міжнаціонального і міжкультурного діалогу в Україні;
- вміти співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей;
- виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні професійних обов'язків;
- визнавати роль і значення вітчизняної культурної спадщини у процесі євроінтеграції України.

Програму розраховано на використання її у процесі дистанційного навчання. Практичну реалізацію програми для дистанційного навчання зафіксовано у електронному курсі. URL: <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=22346>

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Тематичний план для денної форми навчання

	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Р	А	Л	СЗ	ПЗ	ІР	СР	МК
Змістовий модуль I									
УКРАЇНА У СВІТОВОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ: ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ									
1.	КУЛЬТУРА СХІДНИХ СЛОВ'ЯН ДОХРИСТИЯНСЬКОГО ЧАСУ	6	4	2	2			2	
2.	КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ДОМОНГОЛЬСЬКОЇ УКРАЇНИ-РУСИ: ЦИВІЛІЗАЦІЙНА ОСНОВА	8	4	2	2			4	
3.	«ПІД ЗНАКОМ СОФІЇ»: ХУДОЖНЯ СПАДЩИНА ДОМОНГОЛЬСЬКОЇ УКРАЇНИ	6	2	2				4	
4.	УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА У ПІЗНЬОМУ СЕРЕДНЬОВІЧчі: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТА ХУДОЖНЬО-МИСТЕЦЬКІ ЗАСАДИ	8	4	2	2			4	
	<i>Разом</i>	30	14	8	6			14	2
Змістовий модуль II									
УКРАЇНА У СВІТОВОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ МОДЕРНОЇ ДОБИ									
5.	УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА XVII–XVIII СТОЛІТЬ: СВІТОГЛЯДНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ОСНОВА	6	4	2	2			2	
6.	ХУДОЖНЯ СПАДЩИНА БАРОКО В УКРАЇНІ	6	4	2	2			2	
7.	«ВІДКРИТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ»: УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА КІНЦЯ XVIII – 1-ї ПОЛ. XIX СТ.	8	4	2	2			4	
8.	«НА ШЛЯХУ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО САМОУСВІДОМЛЕННЯ: УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА 2-ї ПОЛ. XIX СТ.	8	4	2	2			4	
	<i>Разом</i>	30	16	8	8			12	2
Змістовий модуль III									
Культура України новітнього часу									
9.	УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА У ГОРНИЛІ ВІЙН, РЕВОЛЮЦІЙ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ: ПЕРША ТРЕТИНА XX СТ.	8	4	2	2			4	
10.	УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА 1930-Х – 1980-Х РР.: ВІД ПІКУ ТОТАЛІТАРИЗМУ ДО РОЗКЛАДУ СИСТЕМИ	10	4	2	2			6	
11.	УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА 1990-Х – 2010-Х РР.: У ЛАНДШАФТІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ	10	4	2	2			6	
	<i>Разом</i>	30	12	6	6			16	2
	<i>Разом</i>	90							
	Семестровий контроль	30							
	<i>Разом за навчальним планом</i>	120	42	22	20			42	6

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І УКРАЇНА У СВІТОВОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ: ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

ЛЕКЦІЯ 1

ТЕМА: КУЛЬТУРА СХІДНИХ СЛОВ'ЯН ДОХРИСТИЯНСЬКОГО ЧАСУ

План

1. Язичництво як світогляд та релігійна система. Релігійні уявлення слов'ян у середньовічних писемних джерелах Русі.
2. Язичництво давніх слов'ян у працях іноземних авторів.
3. Язичництво слов'ян у археологічних та фольклорно-етнографічних джерелах.
4. Зміст і провідні ознаки слов'янських язичницьких вірувань

ЛЕКЦІЯ 2

ТЕМА: КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ДОМОНГОЛЬСЬКОЇ УКРАЇНИ-РУСІ: ЦИВІЛІЗАЦІЙНА ОСНОВА

План

1. Християнізація Русі та її культурне значення. Феномен двовір'я.
2. Мова, писемність, освіта.
3. Література Русі-України.

ЛЕКЦІЯ 3

ТЕМА: «ПІД ЗНАКОМ СОФІЇ»: ХУДОЖНЯ СПАДЩИНА ДОМОНГОЛЬСЬКОЇ УКРАЇНИ

План

1. Культурна стратифікація суспільства.
2. Естетично-філософська основа художньої культури домонгольської України.
3. Архітектура у колі мистецтв.

Семінарське заняття № 1

Тема. Язичництво на теренах Давньої України у контексті формування європейської спільноти

План

1. Спадщина язичництва в стародавній культурі України: система релігійного мислення, міфологія, артефакти.
2. Язичництво давніх слов'ян: сутність та пантеон божеств.
3. В який спосіб язичницький світогляд давніх слов'ян виявився в мистецтві.
4. «Збруцький ідол»: структура та зміст.
5. Пісенний фольклор України як джерело вивчення язичницької традиції.

Література до теми:

1. Гальковский Н.М. Борьба христианства с остатками язычества. – Т. 1–2. – М.-Харьков, 1913–1916 (у 2-му томі опубліковані писемні джерела з історії язичництва).
2. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.) ; НАН України. – К. : Наукова думка, 2001.
т. 1: Історія культури давнього населення України. – 2001. – 1135 с.
3. Історія української культури / Іван Крип'якевич (заг.ред.). – К., 2002.
4. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
5. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник / за ред. А. В. Яртия. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.
6. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2001. – 728 с. : іл.
7. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х частинах / Д. П. Кравич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова.
Ч. 1 – Львів : Світ, 2003.– 256 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Культура України-Русі домонгольського часу (кінець X– початок XIII ст.): світоглядно-художня основа

План

1. Християнізація Русі та її культурні наслідки.
2. Освіта та книжність (література) княжої доби в Україні.
3. У камені та фарбі: становлення художньої культури княжої доби в Україні (характеристика окремих зразків архітектури та образотворчого мистецтва і).
4. «Житіє Феодосія Печерського» як оригінальний зразок літератури: зміст та ідеї.

Джерело:

1. Житіє преподобного отця нашого Феодосія, Ігумена Печерського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr60.htm>.

Література до теми:

1. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
2. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник / за ред. А. В. Яртия. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.
3. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2001. – 728 с. : іл.

4. Шейко В. М. Історія української культури: навчальний посібник / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – К. : Кондор, 2006. – 264 с.

ЛЕКЦІЯ 4

ТЕМА: УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА У ПІЗНЬОМУ СЕРЕДНЬОВІЧЧІ: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТА ХУДОЖНЬО-МИСТЕЦЬКІ ЗАСАДИ

План

1. Цивілізаційні виміри пізньосередньовічної культури України-Русі
2. Релігія і церква у соціокультурних процесах слов'янського Проторенесансу.
3. Інтелектуальне життя в Україні пізнього Середньовіччя: на перетині культурного традиціоналізму та ренесансних впливів.
4. Художня культура України: від Середньовіччя до Ренесансу.

Семінарське заняття № 3

Тема. Від Середньовіччя до Ренесансу: українська культура XIII–XVI ст.

План

1. Пізньосередньовічна Україна-Русь між латинським Заходом і православним Сходом: проблема культурних орієнтирів.
2. Інтелектуали українського походження в культурному ландшафті доби: самоідентифікація, навчання, творчий доробок. Аналіз змісту «Листа до Коммендоні» С. Оріховського.
3. Розвиток закладів освіти в українських землях до початку XVII ст.: Острозька академія, братські школи, єзуїтські колегіуми.
4. Розвиток книгодрукування та типографської справи в Україні з кінця XV до початку XVII ст.
5. Стан архітектури та образотворчого мистецтва цієї доби (окремі приклади).

Джерело:

1. Оріховський С. «Лист до Яна Франциска Коммендоні про себе самого». 1564 р. [Електронний ресурс] / С. Оріховський. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/human/hum13.htm>.

Література до теми:

1. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.) ; НАН України. – К. : Наукова думка, 2001.
- т. 1: Історія культури давнього населення України. – 2001. – 1135 с.
2. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
3. Крижанівський О.П. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3. кн. / О.П. Крижанівський, С.М. Плохій, В.І. Ульяновський. – К., 1994.

4. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник / за ред. А. В. Яртия. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.

5. Микитась В.Л. Давньоукраїнські студенти і професори / В.Л. Микитась. – К. : Абрис, 1994. – 288 с. – режим доступу: <http://litopys.org.ua/mykytas/myk.htm>.

6. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х частинах / Д. П. Кривич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Ч. 2 – Львів : Світ, 2004.– 268 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

УКРАЇНА У СВІТОВОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ МОДЕРНОЇ ДОБИ

ЛЕКЦІЯ 5

ТЕМА: «УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА XVII–XVIII СТОЛІТЬ: СВІТОГЛЯДНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ОСНОВА»

План

1. Загальні тенденції соціокультурного розвитку України у ранній новий час.
2. Освітні процеси в Україні ранньонового часу. Київ як культурний осередок.
3. Інтеграція України до загальноросійського культурного простору.
4. Література, історіографія та філософія.

ЛЕКЦІЯ 6

ТЕМА: ХУДОЖНЯ СПАДЩИНА БАРОКО В УКРАЇНІ

План

1. Ідеї бароко в архітектурі: від «католицького» до «козацького» бароко.
2. Живопис бароко на українських теренах.
3. Зародження театру як мистецької форми.
4. Музична культура.

Семінарське заняття № 4

Тема. У культурних вимірах Нового часу: культура України доби бароко

План

1. Особливості доби бароко в Україні: історичні причини формування, соціальне підґрунтя, форми інтелектуальної діяльності.
2. Визначні меценати доби бароко в Україні: Петро Могила, Микола Потоцький, Іван Мазепа, Рафаїл Заборовський тощо (характеристика діяльності одного з них у сфері культури).
3. Полемічна література в Україні на межі XVI – XVII ст. як результат загострення релігійно-конфесійних проблем.
4. Київська Колегія: історія утворення, розквіту та занепаду.
5. Г. Сковорода як філософ. Аналіз філософського діалогу Г. Сковороди Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті

Джерело:

1. Сковорода Г. Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті [Електронний ресурс] / Г. Сковорода // Філософські трактати. – Режим доступу: <http://scovoroda.info/ft.php>.

Література до теми:

1. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.) ; НАН України. – К. : Наукова думка, 2001.
т. 1: Історія культури давнього населення України. – 2001. – 1135 с.
2. Крижанівський О.П. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3. кн. / О.П. Крижанівський, С.М. Плохій, В.І. Ульяновський. – К., 1994.
3. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник / за ред. А. В. Яртися. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.
- Микитась В.Л. Давньоукраїнські студенти і професори / В.Л. Микитась. – К. : Абрис, 1994. – 288 с. – режим доступу: <http://litopys.org.ua/mykytas/myk.htm>.
4. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2001. – 728 с. : іл.

Семінарське заняття № 5

Тема: Художня спадщина України доби бароко

План

1. Київ як культурний осередок доби бароко.
2. «Католицьке» та «козацьке» бароко в регіонах України: особливості та найбільш відомі споруди.
3. Аналіз фільмів з серії культуролога М. Стеха «Очима культури», присвячених малярству України доби бароко.
4. Українська музика доби бароко: загальні ознаки. Партесний спів.
5. Український театр доби бароко: європейські впливи та місцева традиція..

Джерела: фільми з серії «очима культури»

1-й сюжет

режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=ZE8OVUPmnIc&t=9s&index=82&list=PLI_fVHw7K9aaYNZPOLmDtKSUIP3csD-Du

[v=ZE8OVUPmnIc&t=9s&index=82&list=PLI_fVHw7K9aaYNZPOLmDtKSUIP3csD-Du](https://www.youtube.com/watch?v=ZE8OVUPmnIc&t=9s&index=82&list=PLI_fVHw7K9aaYNZPOLmDtKSUIP3csD-Du)

Питання для обговорення:

1. Що, на думку автора, сприяло утворенню художнього осередку у Жовкві?
2. Які майстри працювали у Жовкві? В який спосіб вони використовували ідеї Ренесансу та бароко у своїй творчості?
3. У чому вбачає автор своєрідність іконного малярства XVI–XVII ст. в західноукраїнських землях ?
4. Як Ви розумієте фразу автора: «Наші майстри естетизували ікони та вкорінювали їх у реальне життя»?

2-й сюжет

режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=TYDYiyTRYIY&t=0s&index=83&list=PLI_fVHw7K9aaYNZPOLmDtkSUIP3csD-Du

1. Чому, на думку автора, Київ на початку XVII ст. набирає ознак стає духовно-культурного осередку?
2. У чому автор вбачає свободу творчості маляра-іконописця Гетьманської України
3. На оригінальності яких двох традицій малярства Гетьманщини доби бароко наголошує автор?
4. На одній з ікон, презентованих у сюжеті, бачимо фразу «Божий дар Духа є Розум». На яку ідейну тенденцію культури кінця XVII – середини XVIII ст. вказує ця фраза?

Література до теми:

1. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.) ; НАН України. – К. : Наукова думка, 2001.
т. 3: Українська культура другої половини XVII – XVIII століть. – 2003. – 845 с.
2. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
3. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник / за ред. А. В. Яртия. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.
4. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2001. – 728 с. : іл.
5. Українська культура: історія і сучасність: навчальний посібник; [ред. С. О. Черепанова]. – Л. : Світ, 1994. – 456 с.

ЛЕКЦІЯ 7

ТЕМА: «ВІДКРИТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ»: УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА КІНЦЯ XVIII – 1-ї ПОЛ. XIX СТ.

План

1. Культурний процес в контексті формування української нації.
2. Культурні осередки Наддніпрянської України.
3. Стан культури на західних теренах України.
4. Мистецьке життя 1-ї половини XIX ст.

ЛЕКЦІЯ 8

ТЕМА: «НА ШЛЯХУ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО САМОУСВІДОМЛЕННЯ»: УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА 2-ї ПОЛ. XIX СТ.

План

1. Культурний ландшафт України другої половини XIX ст.
2. Розвиток освіти та науки.
3. Еволюційні процеси у царині художньої культури: від реалізму до модернізму.

Семінарське заняття №6
Тема. У передчутті «весни народів»:
культура України 1-ї половини XIX ст.

План

1. Культурний процес у контексті формування модерної української нації.
2. Культурні осередки Наддніпрянщини і західноукраїнських земель (університет, культурно-політична організація, наукове товариство).
3. Напрями діяльності інтелігенції першої половини XIX століття у царині української культури (етнографічні, фольклорні, історичні, мовознавчі розвідки).
4. Архітектура класицизму в Україні з кінця XVIII ст. до середини XIX ст.
5. Особливості малярства в українських земцях до середини XIX ст.: теми, жанри, автори.

Література до теми:

1. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.) ; НАН України. – К. : Наукова думка, 2001.
т. 4, кн. 1: Історія української культури першої половини XIX. – 2008. – 1008 с.
2. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
3. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник / за ред. А. В. Яртися. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.
4. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2001. – 728 с. : іл.
5. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х томах / Д. П. Кривавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Ч. 2 – Львів : Світ, 2004.– 268 с.
6. Шейко В. М. Історія української культури: навч. посібник / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.

Семінарське заняття № 7

Тема. На шляху до національного самоусвідомлення:
культура України 2-ї половини – початку XIX ст.

План

1. Соціокультурні процеси в Україні на 2-ї половини XIX –початку XX ст.: національний та європейський контексти.
2. Культурно-просвітницька діяльність «громад» в Україні 2-ї половини XIX ст.
3. Мова як важіль імперського впливу на розгортання культурно-національного руху. Аналіз «Записка в справі обмежень української мови» В. Антоновича.

4. Реалізм в українському малярстві 2-ї половини ХІХ ст. (В. Орловський, М. Пимоненко, С. Васильківський).

5. Утворення професійного театру. Театр 2-ї половини ХІХ ст. як форма культурно-політичного впливу.

Джерело:

В. Антонович «Записка в справі обмежень української мови». – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/anton/ant08.htm>

Література до теми:

1. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.) ; НАН України. – К. : Наукова думка, 2001.

т. 4, кн. 2: Історія української культури другої половини ХІХ століття. – 2005. – 1296 с.

2. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.

3. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2001. – 728 с. : іл.

4. Українська культура: історія і сучасність: навчальний посібник; [ред. С. О. Черепанова]. – Л. : Світ, 1994. – 456 с.

ЛЕКЦІЯ 9

ТЕМА: УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

У ГОРНИЛІ ВІЙН, РЕВОЛЮЦІЙ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ: ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТ.

План

1. Соціокультурні процеси в Україні на початку ХХ ст.: національний та європейський контекст.
2. Українська революція та українізація як явища культури. Стан освіти та науки.
3. Літературно-мистецьке життя 1900-х – 1920-х рр.
4. Особливості розвитку культури в Західній Україні і в емігрантському середовищі.

ЛЕКЦІЯ 10

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА 1930-Х – 1980-Х РР.:

ВІД ПІКУ ТОТАЛІТАРИЗМУ ДО РОЗКЛАДУ СИСТЕМИ

План

1. Культурний процес в умовах сталінського тоталітарного режиму: 1930-ті – 1950-ті рр.
2. Культурна ситуація під час розкладу тоталітаризму: 1960-ті – 1980-ті рр.

ЛЕКЦІЯ 11

**ТЕМА: УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА 1990-Х – 1910-Х РР.:
У ЛАНДШАФТІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ**

План

1. Розвиток української культури в посттоталітарному суспільстві.
2. Культурне життя української діаспори

Семінарське заняття № 8

**Тема. Українська культура в контексті
війн, революцій та тоталітаризму: 1-а половина ХХ ст.**

План

1. Українська революція та українізація як культурні явища.
2. Культурне життя радянської України 1920-х рр.: напрями, митці, дискусії.
3. Музична культура в УСРР між двома світовими війнами.
4. Як і чому змінився культурний процес у підрадянській Україні у 1930-і роки? Зміст понять «Розстріляне відродження» і «соціалістичний реалізм».
5. Культурні процеси в західних регіонах України між двома світовими війнами (1920-ті –1930-ті рр.).

Література до теми:

1. Веселовська Г.І. Український театральний авангард. – К., 2010. http://www.mari.kiev.ua/PDF_2011/Veselovska.pdf
2. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
3. Нариси з історії кіномистецтва України / Ред.-упоряд. І.Б. Зубавіна; Наук. ред. В.Л. Скуратівський, О.С. Мусієнко; Редкол.: В.Д. Сидоренко (голова), І.Д. Безгін, В.Г. Горпенко та ін. – К., 2006. <http://elib.nplu.org/view.html?id=1822>
4. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ століття / Ред.-упоряд. О.О. Авраменко; Редкол.: В.Д. Сидоренко (голова), О.О. Авраменко, В.Я. Даниленко та ін.: У 2 кн. – Кн. 2. – К., 2006. <http://elib.nplu.org/view.html?id=1824>
5. Попович М. В. Червоне століття / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2005. – 888 с.
6. Роготченко О.О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм. – К., 2007. – Режим доступу: http://www.mari.kiev.ua/PDF/Rogotchenko_SOCREALISM.pdf

Семінарське заняття № 9

**Тема. Культурне життя в Україні 2-ї половини ХХ ст.: від
«відлиги» до «перебудови».**

План

1. Культурна ситуація в Україні кінця 1940-х – початку 1950-х рр.: культура в умовах післявоєнної відбудови та репресій.

2. Рух «шістдесятництва» в Україні у 2-й половині ХХ ст.: зміст і форми прояву.
3. Якої форми набув спротив владі у діях покоління шестидесятників (на прикладі одного з представників цієї доби).
4. Які явища в українській культурі початку 1970-х рр. стали свідченням репресивних дій радянського уряду?
5. У який спосіб змінилася культурна ситуація в Україні з середини 1980-х до початку 1990-х років? Охарактеризуйте одну із знакових культурних подій того часу.

Література до теми:

1. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
2. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навчальний посібник / Г. С. Меднікова. – К. : Знання, 2002. – 215 с.
3. Тарашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління. (Історико-літературний та поетикальний аспекти). – К., 2010.
4. Попович М. В. Червоне століття / М. В. Попович. – К.: АртЕк, 2005. — 888 с.
5. Українська культура: історія і сучасність: навчальний посібник; [ред. С. О. Черепанова]. – Л. : Світ, 1994. – 456 с.

Семінарське заняття № 10

Тема. Культура України на шляху в ХХІ ст.: культура у посттоталітарному просторі

План

1. Культурний процес в Україні після набуття незалежності: «позитив» і «негатив».
2. Мистецьке життя в Україні 2000-х – 2010-х рр. (на прикладі одного з видів мистецтва).
3. Культурна спадщина української діаспори (на прикладі діяльності одного з представників).

Література до теми:

1. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
2. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навчальний посібник / Г. С. Меднікова. – К. : Знання, 2002. – 215 с.
3. Тарашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління. (Історико-літературний та поетикальний аспекти). – К., 2010.
4. Попович М. В. Червоне століття / М. В. Попович. – К.: АртЕк, 2005. — 888 с.
5. Феномен української культури: зб. наук. праць; [відп. ред.. В. Шинкарук, Є. Бистрицький]. – К. : Фенікс, 1994. – 470 с.
6. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х частинах / Д. П. Кривавич,

В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Ч. 3 – Львів : Світ, 2005. – 273 с.

<i>Критерії оцінювання семінарського заняття</i>	
9-10 балів	– відмінно, студент глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, грамотно оформив роботу.
7-8 балів	– добре, студент твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей при відповіді на поставлені питання.
4-6 бали	– задовільно, студент знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності при оформленні та відповіді на поставлені питання.
0-3 бали	– незадовільно, студент не знає матеріалу, допускає істотні помилки при оформленні та відповіді на поставлені питання.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		одиницькількість	балівмаксимальна	одиницькількість	балівмаксимальна	одиницькількість	балівмаксимальна
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	3	3	4	4	3	3
Відвідування практичних занять	1	-	-				
Робота на семінарському занятті	10	3	30	4	40	3	30
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота	10	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	67	-	78	-	66
Максимальна кількість балів: 211							
Розрахунок коефіцієнта: $60:211=0,28$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота студентів спрямована на набуття ними навичок опрацювання джерел і досліджень. Формами самостійної роботи є анотування, рецензування і реферування рекомендованої літератури за розділами навчального матеріалу і полягає в опрацюванні джерел і аналітичній роботі над ними.

Список джерел:

Іларіон Київський. Слово про Закон і Благодать [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/oldukr/ilarion.htm>.

Сковорода Г. Розмова, звана Алфавіт чи Буквар світу [Електронний ресурс]. URL: http://ukrbooks.com/ua/Rozmova_zvana_alfavit_chy_bukvar_svitu/.

Антонович В. Записка в справі обмежень української мови [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua/anton/ant08.htm>.

Постанова ЦК КП(б)У «Про спотворення та помилки у висвітленні історії української літератури в “Нарисі історії української літератури”» (1946 р., серпня 24). URL: <https://history.vn.ua/book/xrestomatia/692.html>.

Критерії оцінювання самостійної роботи	
5 балів	– відмінно, студент глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, грамотно оформив роботу.
4 бали	– добре, студент твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей при відповіді на поставлені питання.
2- 3 бали	– задовільно, студент знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності при оформленні та відповіді на поставлені питання.
1 бали	– незадовільно, студент не знає матеріалу, допускає істотні помилки при оформленні та відповіді на поставлені питання.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі написання студентом модульної контрольної роботи у вигляді тестів чи письмової роботи, спрямованого на формування творчих здібностей, здатності до узагальнень та надання самостійних оцінок подіям та явищам. Максимальна кількість балів за кожну роботу дорівнює 25 балам.

Критерії оцінювання модульного контролю	
24-25 балів	– відмінно, студент глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, грамотно оформив роботу.
15-19 балів	– добре, студент твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей при відповіді на поставлені питання.
10-14 бали	– задовільно, студент знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності при оформленні та відповіді на поставлені питання.
0-9 бали	– незадовільно, студент не знає матеріалу, допускає істотні помилки при оформленні та відповіді на поставлені питання.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою семестрового контролю є екзамен.

Критерії оцінювання

екзамену

35– 40 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
30-35 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
20 -30 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
15-20 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
9-15 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
0- 9 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

6.5 Орієнтовний перелік питань з історії української культури для підготовки до екзамену:

1. Втілення світоглядних уявлень давніх слов’ян у продуктах культури.
2. Християнізація Русі-України як культурна революція.
3. Соціальне розшарування суспільства Київської Русі з кінця X ст. та його вплив на культуру.
4. Освіта та література України доби Київської Русі.
5. У камені та фарбі: художня культура княжої доби в Україні.
6. «Житіє Феодосія Печерського» Нестора як зразок агіографії Київської Русі: зміст і ідеї.
7. Центральний герой «Житія Феодосія Печерського» Нестора: між родиною, вірою, церквою та владою.
8. Особливості цивілізаційного розвитку українських земель XIV– початку XVII ст.: (поява інтелектуальної еліти, культурні центри).
9. Острог як культурний центр за часів В.-К. Острозького (відкриття колегії, видавнича діяльність тощо).

10. Братства і братські школи в Україні другої половини XVI – початку XVII ст. як явище культури.
11. Освіта в українських землях від початку XIV ст. до середини XVII ст.
12. Полемічна література як форма релігійно-конфесійного протистояння в українському соціумі межі XVI–XVII ст.
13. Книгодрукування в Україні з кінця XV до початку XVII ст. як явище культури Ренесансу.
14. Від Середньовіччя до Ренесансу: архітектура та образотворче мистецтво України XIV–VI ст.
15. Українське бароко в архітектурі та малярстві XVII – XVIII ст.: європейський контекст і національна специфіка.
16. «Католицьке бароко» та «козацьке бароко» в архітектурі України 2-й пол. XVII – середині XVIII ст.
17. Київ як культурний центр доби бароко: освіта, мистецтво, діяльність меценатів.
18. Література і театр в Україні доби бароко.
19. Стан освіти в українських землях у XVII – XVIII ст.: Києво-Могилянська академія, Львівський університет, православні, єзуїтські та василіанські колегіуми.
20. Києво-Могилянська академія як визначний культурно-освітній заклад в Україні XVII–XVIII ст.?
21. Г. Сковорода як філософ, виразник ідей Просвітництва в Україні.
22. Проблема пошуків щастя людиною у діалозі Г. Сковороди «Розмова п’яти подорожніх про істинне щастя в світі».
23. Проблема «сродної праці» у діалозі Г. Сковороди «Розмова, звана Алфавіт чи Буквар світу».
24. Культурне життя в Україні першої половини XIX ст. в контексті культурно-національного відродження.
25. Інтелектуали Наддніпрянської України першої половини XIX століття, їхній внесок у становлення української культури Нового Часу.
26. Відкриття вищих навчальних закладів в Україні 1-ї половини XIX ст.
27. Розвиток суспільної думки і культурно-просвітницькі та культурно-політичні організації в Україні 1830-х – 1840-х рр.
28. Культурно-просвітницькі та культурно-політичні організації в Україні 1830-х – 1840-х рр.
29. Діяльність товариства «Руська Трійця» у Львові (1830-ті роки).
30. Діяльність Кирило-Мефодіївського братства в Україні середини 1840-х рр.
31. Архітектура класицизму в українських землях з 1790-х до 1850-х рр.
32. Зміст і періодизація «громадівського руху» в Україні 2-ї половини XIX ст.
33. Культурно-просвітницька діяльність «громад» в Україні 2-ї половини XIX ст.
34. Мова як важіль суспільного впливу: «Записка у справі обмежень української мови» В. Антоновича.

35. Школа, університет, наукове товариство: стан освіти в українських землях 1860-х – 1890-х рр.
36. Провідні процеси в українському мистецтві 2-ї половини XIX ст.: реалізм, «український національний стиль».
37. Українська культура за часів революційних змін (1917 – 1922 роки).
38. Процес українізації та його вплив на становлення української культури 1920-х років.
39. Діяльність представників української культури (1920-ті – початок 1930-х років): архітектура, малярство.
40. Стан української культурної спадщини в західних регіонах України: 1920-ті – 1930-ті роки.
41. Культура радянської України 1930-х рр.: уніфікація форм, запровадження «соціалістичного реалізму».
42. Культурна ситуація в Україні 1940-х – початку 1950-х рр.: культура в умовах війни, відбудови та репресій.
43. Оновлення культурного життя в Україні за часів «політичної відлиги» другої половини 1950-х – середини 1960-х років.
44. Культурно-мистецька діяльність українських «шістдесятників».
45. Становлення «руху дисидентів» в Україні на межі 1960-х – 1970-х років та відбиття цього процесу в культурі.
46. Перша акція громадської непокори на прем'єрі кінострічки «Тіні забутих предків» в кінотеатрі «Україна» 1965 р. у спогадах очевидця.
47. Які події кінця 1980-х початку 1990-х років засвідчили зміни у культурній ситуації в Україні?
48. Культурний процес в Україні після набуття незалежності: «позитив» і «негатив».

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год.

З них: лекції (22 год.), семінарські заняття (20 год.),
самостійна робота (42 год.),

модульний контроль (6 год.), семестровий контроль (30 год.)

Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11	
Змістові модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			
Лекції (теми, бали)	Л.1 (1 б.)	Л.2 (1 б.)	Л.3 (1 б.)	Л.4 (1 б.)	Л.5 (1 б.)	Л.6 (1 б.)	Л.7 (1 б.)	Л.8 (1 б.)	Л.9 (1 б.)	Л.10 (1 б.)	Л.11 (1 б.)	
Семінарські заняття (теми, бали)	С. 1 (11 б.)	С. 2 (11 б.)	С. 3-4 (11 б.)		С.5 (11 б.)	С.6 (11 б.)	С.7 (11 б.)	С.8 (11 б.)	С.9 (11 б.)	С.10 (11 б.)	С.11 (11 б.)	
Самостійна робота	СР до Модуля 1. (5 б.)				СР до Модуля 2. (5 б.)				СР до Модуля 3. (5 б.)			
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)				МКР 2 (25 балів)				МКР 3 (25 балів)			
Підсумковий контроль (вид, бали)	Екзамен (40 балів)											

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

А) Основна

1. Гнатюк О. Прощання з імперією: Українські дискусії про ідентичність. – К., 2005. – 528 с.
2. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
3. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник / за ред. А. В. Яртися. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.
4. Тері М. Імперія національного вирівнювання: Нації та націоналізм у Радянському Союзі (1923-1939 роки). – К., 2013. – 640 с.
5. Плохій С. Походження слов'янських націй: Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. – К., 2015.
6. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2001. – 728 с. : іл.
7. Українська культура: історія і сучасність: навчальний посібник; [ред. С. О. Черепанова]. – Л. : Світ, 1994. – 456 с.
8. Шейко В. М. Історія української культури: навчальний посібник / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – К. : Кондор, 2006. – 264 с.

Б) Додаткова

6. Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації. — К., 2005.
7. Гурбик А. О. Українське суспільство на зламі середньовіччя і нового часу: нариси з історії ментальності та національної свідомості / А.О. Гурбик, О.І. Гуржій, В.М. Матях, В.М. Ричка, К.І. Салій. – К., 2001.
8. Грицак Я. Страсті за націоналізмом: стара історія на новий лад : есеї / Я. Грицак. – К. : Критика, 2011. - 350 с.
9. Єкельчик С. Українофіли: світ українських патріотів другої половини ХІХ століття / С. Єкельчик. – К. : КІС, 2010. – 272 с.
10. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. — Л., 2002.
11. Касьянов Г. В. Теорії нації та націоналізму. – К., 1999.
12. Когут З.-Є. Коріння ідентичности: Студії з ранньомодерної та модерної історії України. — К., 2004.
13. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.) ; НАН України. – К. : Наукова думка, 2001.
14. т. 1: Історія культури давнього населення України. – 2001. – 1135 с.
15. т. 2: Українська культура ХІІІ – першої половини ХVІІ століть. – 2001. – 845 с.
16. т. 3: Українська культура другої половини ХVІІ – ХVІІІ століть. – 2003. – 845 с.

17. т. 4, кн. 1: Історія української культури першої половини ХІХ. – 2008. – 1008 с.
18. т. 4, кн. 2: Історія української культури другої половини ХІХ століття. – 2005. – 1296 с.
19. т. 5, кн. 1. Українська культура ХХ – початку ХХІ. – 2011. – 863 с.
20. т. 5, кн. 2: Українська культура ХХ – початку ХХІ століть. – 2011. – 1032.
21. т. 5, кн. 3: Культура та розвиток науки і технологій в Україні – 2012. – 950 с
22. т. 5, кн. 4: Проблеми функціонування, збереження і розвитку культури в Україні – 2013. – 943 с.
23. Когут З.-Є. Коріння ідентичності: студії з ранньомодерної та модерної історії України / З.-Є. Когут. – К., 2004.
24. Крижанівський О.П. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3. кн. / О.П. Крижанівський, С.М. Плохій, В.І. Ульяновський. – К., 1994.
25. Микитась В.Л. Давньоукраїнські студенти і професори / В.Л. Микитась. – К., 1994.
26. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. – К. : Довіра, 1992. – 140 с.
27. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х частинах / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова.
Ч. 1 – Львів : Світ, 2003. – 256 с.
Ч. 2 – Львів : Світ, 2004. – 268 с.
Ч. 3 – Львів : Світ, 2005. – 273 с.
28. Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання (1847–1914). Збірник документів і матеріалів. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2013. – LXII; 810 с.: іл
29. Феномен української культури: зб. наук. праць; [відп. ред.. В. Шинкарук, Є. Бистрицький]. – К. : Фенікс, 1994. – 470 с.
30. Яковенко Н. Дзеркала ідентичності: дослідження з історії уявлень та ідей в Україні ХVІ – початку ХVІІІ століття / Н. Яковенко. – К. : Лаурис, 2012. – 472 с.

В) Ресурси Інтернету:

1. Historians: нтернет-мережа гуманітаріїв в Україні і світі. – Режим доступу: <http://historians.in.ua/>.
2. Zabytki: сайт про пам'ятки культури України. – Режим доступу: <http://zabytki.in.ua/uk/about/>.
3. Електронна бібліотека [LIB.com.ua](http://www.lib.com.ua). – Режим доступу: <http://www.lib.com.ua/books/6/383n1.html>.